

35
2018
2019

סולם המשי

הקאמרטה הישראלית ירושלים
למנהל מוסיקלי: אבנר בירון

הקאמרטה הישראלית ירושלים

מייסד ומנהל מוסיקלי: אבנר בירון

חברי התזמורת					
כינור ראשון מתן דגן* נטשה שר* כרמלה ליימן** יוקי אישיזאקה דניס ג'רסי רומן יוסופוב מיכאל פביה	כינור שני הדס פבריקנט* אדוארד רזניק* אומרי צח ארנולד קוביליאנסקי מיכאל קונצביץ' קרן שושני	ויולה מיכאל פלסקוב* בוריס רימר אדוארד שובייב אנדריי שפלינקוב דור שפרבר	צ'לו צבי אורליאנסקי* מרינה כץ* אלכסנדר סינלניקוב** אסתר ולדָרס קונטרבס דמיטרי רוזנצוויג* שי פקר	חליל אסתי רופא* אבוב מוקי זוהר* אורי מירז	בסון מאוריצי פאז* קריסטיונס גריגס קרן יער אלון ראובן* רות ורון כלי הקשה קרן פנפיימון־זהבי*

נגנים אורחים: רותי רון, קרן מוגדוס, חלילי; עידו אזרד, שירה אליסף, קלרינט;
רז ארד, דן ורון, חצוצרה; אולגה מויטליס, נבל; יאנה קריצ'בסקי, כלי הקשה

חברי העמותה וחברי הוועד המנהל					
עו"ד יאיר גרין*, יו"ר אבנר אזולאי יעקב אייזנר* פרופ' רות ארנון* פרופ' שלמה בידרמן	ד"ר יורם בלשר* פרופ' אבי בן בסט רו"ח תלמה ברבשקנוולר פרופ' בני גיגר* אפרת וימן גרשוני*	אילן דה פריס* פרופ' משה הדני* גרשון זוהר יהודה זיסאפל רות חשין*	משה מיכלס* פרופ' מנחם פיש אורלי פרומן* ד"ר שמואל קבילי* רו"ח רענן קופ*	פרופ' אורי קרשון פרופ' דפנה שוורץ* ד"ר לאה שמיר-שנאן ברוך שלו דב שפיר	

הצוות האדמיניסטרטיבי		
מנהל כללי: יורם יונגרמן מנהל אדמיניסטרטיבי: מיכאל קונצביץ' מפיקה: ענת ריכטר	מנהלת שיווק: שרה טיילור דוד מנהלת מכירות: דגן פדר רכז תוכני מוזיקה: ד"ר רון מרחבי	מנהל במה: ואלרי אקסיונוב יועץ משפטי: עו"ד עמי פולמן הנהלת חשבונות: שרית יצחקי

מחלקת מנויים: 1-700-55-2000 / בימים א'-ה' 09:00-17:00

משרד התזמורת: רח' ההגנה 13, הגבעה הצרפתית, ירושלים / טל: 02-5020502 / פקס: 02-5020504
כתובתנו באינטרנט: www.jcamerata.com / אימייל: info@jcamerata.com

התזמורת נתמכת על ידי: משרד התרבות והספורט | עיריית ירושלים, האגף לתרבות ומסתייעת בתורמים שונים.

35
2018
2019

תל אביב / מוזיאון תל אביב לאמנות

יום ו', 18.1.19 בשעה 13:00

מוצ"ש, 19.1.19 בשעה 20:00

יום א', 20.1.19 בשעה 20:00

נס ציונה / משכן הפיס לאמנויות

יום ב', 21.1.19 בשעה 20:00

ירושלים / תיאטרון ירושלים

יום ג', 22.1.19 בשעה 20:00

סולם המשי

לוקס ריצ'מן מנצח (ארה"ב)
מרק בֶּיִנְגֶטון פסנתר (בריטניה)
קרן הדר סופרן (ישראל)

פליקס מנדלסון-ברתולדי (1847-1809)

הפתיחה "ההברידיים" ("מערת פינגל")

בסי מינור אופ' 26

פליקס מנדלסון ברתולדי

קונצ'רטו לפסנתר מס' 1 בסול מינור אופ' 25

ו. מולטו אלגרו קון פואוקו

וו. אנדנטה

ווו. פרסטו – אלגרו ויואצ'ה

הפסקה

ג'ואקיניו רוסיני (1868-1792)

הפתיחה לפארסה הקומית "סולם המשי"

לוצ'ינו בֶּרִיו (2003-1925)

מחזור שירי עם לסופרן ולאנסמבל כלי

יוזף היידן (1809-1732)

סימפוניה מס' 53 ("L'Impériale") ברה מז'ור

ו. לארגו מאסטוזו – ויואצ'ה

וו. אנדנטה

ווו. מינואטריו

יו. פינאלה: קפריצ'ו. מודרטו

כאן אתו מטייל באקוודור המציב את רגלו האחת על החצי הצפוני של כדור הארץ ואת רגלו האחרת על החצי הדרומי, כך ניצב לוקס ריצ'מן זה שנים על קו הממשק בין המוזיקה הקלאסית למוזיקה החוץ-קלאסית. יש סמליות בכך שפרס הגראמי שזכה בו בראשית העשור הוא בעבור תקליט בקטגוריית ה-Classical Crossover, תחום הממזג/מעמת מוזיקה קלאסית עם סגנונות מוזיקה אחרים.

משנת 2010 מאסטרו ריצ'מן הוא המנהל המוסיקלי של התזמורת הסימפונית של בנגור, אחד מגופי המוזיקה הוותיקים בארצות הברית*. בשנים 2003-2015 היה המנהל המוסיקלי של התזמורת הסימפונית של נוקסוויל בטנסי. לצד זה הוא מנצח על תזמורות בהוליווד ועל הרכבים המלווים אמני ג'ז ומוזיקה קלה.

כמנצח אורח ניצח לוקס ריצ'מן על הפילהרמונית של ניו יורק, הפילהרמונית של לוס אנג'לס, הסימפונית של בולטימור, אינדיאנפוליס וניו ג'רזי, תזמורת פילדלפיה, הבוסטון פופס, התזמורת הלאומית הרוסית, הפילהרמונית של זאגרב והסימפונית של טורונטו ואוסלו.

בין הסולנים הקלאסיים שהופיעו תחת שרביטו היו הצ'לן הרוסי מסטיסלב רוסטרופוביץ', הפסנתרנים האמריקנים עמנואל אקס וג'ריק אולסון, הפסנתרן הישראלי יפים ברונפמן, הפסנתרן הסיני לנג לנג, הכנרת היפנית מידורי, הכנר הישראלי גיל שחם והמצ'וסופרן האמריקני פרדריקה פון שטדה.

בין אמני הג'ז, פולק, פופ ורוק שעבד עמם: פאט בון, בריאן וילסון, ג'יימס טיילור, מייקל פינסטין, גלוריה אקספון, מת'יו מוריסון ומייקל ג'קסון. אמן שינגק מן הקלאסי והפכו לפופולרי ושעמו עבד לוקס ריצ'מן היה הפסנתרן קומיקאי הדני-אמריקני ויקטור בורגה.

לאורך יותר מעשרים שנה מקיים לוקס ריצ'מן שיתוף פעולה הדוק עם יוצרים

ומפיקים בתעשיית הקולנוע ההוליוודית. בין היתר ניצח על הקלטות פסקולי הסרטים **שבעה חטאים**, **עימות חזיתי** והכי **טוב שיש** (שלושתם מ-1997), **המועמד ממנצ'וריה** (2004), **הכפר** (2004), **קיט קיטרידג'**: **ילדה אמריקנית** (2008), **שנת הכלב** (2009) **וחיי עם ליברצ'יה** (2013). ב-2010 ניהל סיור קונצרטים שבהם הושמעו קטעים מפסקולי סדרת המדע הבדיוני שוברת הקופות **מלחמת הכוכבים**.

בשנת 2010 החליטה ועדה מוועדות הגראמי היוקרתית להעניק את הפרס בקטגוריית הקרוס-אובר הקלאסי למלחין כריסטופר טין ולמנצח לוקס ריצ'מן בעבור יצירת האלבום *Calling All Dawns*. באלבום תריסר שירים בתריסר שפות, מסוואהילי ועד לטינית, דרך סנסקריט, מנדרינית ועברית ובמגוון סגנונות מוסיקליים. בהקלטה ניצח ריצ'מן על הפילהרמונית המלכותית של לונדון.

לוקס ריצ'מן הוא גם מלחין מוכשר. יצירות כליות וקוליות משלו נוגנו בידי יותר ממאתיים תזמורות אמריקניות, ובהן הפילהרמונית של ניו יורק, הבוסטון פופס והסימפונית של פיטסבורג, דטרויט, אטלנטה ויוסטון. זוהי הופעתו הראשונה עם הקאמרה הישראלית ירושלים.

*בבנגור, עיר קטנה במדינת מיין, נוסדה

תזמורת ובה 16 נגנים בשנת 1896, והיום היא מונה 70 נגניות ונגנים.

תשואות באולמי הקונצרטים וסופרלטיבים ממקלדות המבקרים הזניקו את מרק בבינגטון למקום של כבוד בזירת הפסנתרנות הקונצרטית. מלבד אינספור קונצרטים בבריטניה מולדתו עם שלוש התזמורות הפילהרמוניות של לונדון, עם תזמורת הקונצרטים של ה-BBC ועם "נגני מוצרט הלונדוניים", ניגן בבינגטון עם מיטב התזמורות באירופה, בצפון אפריקה, במזרח הרחוק ובארצות הברית. לא מכבר ניגן בקרנגי הול את **פּראָגון ליד שמאל** של ריכרד שטראוס עם הסימפונית האמריקנית בניצוחו של לאון בושֶשטיין, הופיע עם התזמורת הלאומית הצ'כית בניצוחו של ליבור פֶשֶק ולימד בכיתות אמן בבארד קולג' שבמדינת ניו יורק.

בבינגטון, יליד 1972, למד בקולג' המלכותי למוזיקה בלונדון וזכה שם במלגות קרן לִינְרֵהִיוּם וקרן צ'רצ'יל ובפרס אֵייבֶן סאטון, המוענק לבוגר שהישגיו עולים על אלה של כל בוגרי בתי הספר הגבוהים למוזיקה של לונדון. אחר כך למד בפריס ובאיטליה אצל הפסנתרן האגדי אֶלְדוֹ צ'יקוליני.

ברפרטואר של מרק בבינגטון משולבות יצירות של מלחיני המאה ה-20, ובהם טורו טֶקֶמִיטְסוֹ, ג'ון מֶקֶיִיב, פייר בולֶז, אליוט קרטר, דייוויד מת'יוס וג'וליאן אנדרסון. הוא מרבה במיוחד לבצע יצירות של מלחינים בני ארצו ולהקליטם. לא מכבר העלה על תקליטורים את "הפנטזיה על נושא של טליס" מאת רייף ווהן ויליאמס, שני קונצ'רטי לפסנתר מאת המלחין הוולשי ויליאם מתיאס (Mathias), קונצ'רטינו של המלחין האנגלי סר ארנולד בקס (Bax) ואת מכלול היצירות לפסנתר סולו של ג'ון איירלנד.

על הקלטת הקונצ'רטו של איירלנד* ושל יצירת ההמשך שלו "אגדה", עם התזמורת הקאמרית "הברבור" של סטרטפורד על-נהר־אייבון, כתב המבקר ריצ'רד אדמס: "אין ספק, בבינגטון 'שוחה' באיירלנד. נגינתו ניחנה בכל הרגישות שאנו מצפים ממנו". שבעה מתקליטוריו של מרק בבינגטון זכו לציון חמישה כוכבים מבטאוני מוזיקה בריטיים ובינלאומיים.

*בבינגטון ניגן את הקונצ'רטו הזה עם הקאמרטה ביולי 2017.

קרון הדר, בוגרת בית הספר הגבוה לאמנויות הבמה "בית צבי", משלבת ברפרטואר שלה יצירות קלאסיות, מוסיקת תיאטרון, זמר עברי ושירי עם. באתרים בעולם היא מכונה אמנית קרוס־אובר.

בזכות מלגה מיוחדת מן המאסטרו דניאל בארנבוים, השתלמה קרון בשנים 2006-2007 בלימודי אופרה בברלין, שם גילמה את ננטה באופרה **פלסטף** של ורדי, וזכתה לשבחי הקהל והמבקרים. ב-2011 גילמה את התפקיד הראשי **בכרמן** של ביזה עם הסימפוניית חיפה בניצוח נעם שריף.

בין התזמורות שהופיעה עמן קרון: הפילהרמונית הישראלית, הפילהרמונית של וסט־צ'סטר בניו יורק, הסימפוניית של איטליה, הסימפוניות של ברלין ובנגקוק ותזמורת פסטיבל אוֹדֶה ליֶבְרֶטס בדרום אפריקה. היא שרה תחת שרביטיהם של לורין מאזל, זובין מהטה, נעם שריף, אבנר בירון, אריה ורדי, אנדרס מוסטונן, ליאור שמבדל, פרדריק שזלן וירון גוטפריד.

קרון שרה במחזה **אשכבה** של חנוך לוין, באופרה **צחוק של עכברוש** של אלה מילך־שריף ונאווה סמל בתיאטרון הקאמרי ובמחזות מוסיקליים בתיאטרון באר שבע ובתיאטרון הספרייה. בימים אלה היא מגלמת את אשת איוב במחזה **איוב** של יוסי יזרעאלי בתיאטרון האינקובטור, לצדו של ששון גבאי.

קרון הדר מרבה להקליט: תקליטה הראשון, **מוסיקת לילה זעירא**, משירי מרדכי זעירא, עם רפי קדישזון ועם דן אטינגר יצא ב-2006; ב-2007 יצא **שחורה אני ונאווה**, פנטסיה על שיר השירים מאת אלה מילך־שריף; ב-2010 הופק התקליטור **Horn Quest** עם נגן הקרן אלון ראובן והפסנתרן יוני פרחי; ב-2013 יצא התקליט **בחלונות הגבוהים**, מסע עם משה זורמן ואסף רוט בעקבות שלישיית הפופ המיתולוגית וב-2017 יצאו לשוק שני דיסקים בהשתתפות קרון הדר: **שירי אהבה ויין** של יוסף ברדנשווילי עם הקאמרטה הישראלית, ו**ניגון**, רטרוספקטיבה של אמן הגיטרה דניאל עקיבא. השנה הושק הדיסק **DEGA** ובו תיאור מסע מגדרי, פרי עטו של טל סמנון.

קרון הדר היא זוכת תחרות ריינסברג שבגרמניה לשירת אופרה ואמנית נבחרת של הקרן למצוינות בתרבות.

המיסה הגדולה

אבנר בירון מנצח
דניאלה סקורקה סופרן
דנה מרֶבֶךְ סופרן
איתן דרורי טנור
עודד רייך בריטון
האנסמבל הקולי הישראלי,
בניהולו המוסיקלי של יובל בן עוזר

מוצרט / המיסה בדו מינור ("המיסה הגדולה")
מנדלסון / חלום ליל קיץ

תל אביב: מוזיאון תל אביב לאמנות

יום ו', 15.3.19 בשעה 13:00
מוצ"ש, 16.3.19 בשעה 20:00
יום א', 17.3.19 בשעה 20:00
ירושלים: תיאטרון ירושלים
יום ג', 19.3.19 בשעה 20:00

בצלו של בטהובן

אבנר בירון מנצח
אולריקה מלוטה מצ'רסופרן (גרמניה)

קרוביני / "מדיאה": האוברטורה והאריה "לבכות אתך"
רֶסְפִּיגִי / "השקיעה", פואמה לירית למצ'רסופרן ולכלי קשת
זיגיסמונד פון נוֹיְקוֹם / הסצנה "אומללה שכמותי, היכן אני?"
למצ'רסופרן ולתזמורת
פרדיננד רֵיס / פרק א' מסימפוניה מס' 2 אופ' 80 (בכורה ישראלית)
בטהובן / סימפוניה מס' 3 ("ארואיקה") במי במול מז'ור

תל אביב: מוזיאון תל אביב לאמנות

יום ו', 8.2.19 בשעה 13:00
מוצ"ש, 9.2.19 בשעה 20:00
יום א', 10.2.19 בשעה 20:00
ירושלים: תיאטרון ירושלים
יום ג', 12.2.19 בשעה 20:00
סביון: בית התרבות
יום ה', 14.2.19 בשעה 20:30

האופרה
הישראלית
תל-אביב-יפו

הקאמרה הישראלית ירושלים
מנהל מוסיקלי: אבנר בירון
ה ש ת ק פ ו י ו ת
ניהול אמנותי: שלומי שבן ואבנר בירון

יתושע TBWA

צילום: יוסי גיבון | דניאל קיסין

אמן אורח: שלומי שבן
הקאמרה הישראלית ירושלים
מנצח: רוני פורת

מסע מרתק בין פופ, רוק, ג'אז
ו...סטרווינסקי

מארינה מקסימיליאן והתזמורת

24.1.19 | תיאטרון ירושלים
28.1.19 | אודיטוריום חיפה

לכרטיסים לחיפה: *2207 | לירושלים: *6226
בקופת התזמורת לשני המועדים: 1-700-55-2000

ביצירה החד פרקית יש שני ציוני טמפו והיא בנויה בצורת הסונטה. המיצג עשוי צורות תווי 1/16 הגולשים מטה, כאותם גלי נצח המתדפקים בעיקשות אל כותלי הסלע, בחלק הפיתוח רצף אפיזודות, הממשיכות ללוות מוסיקלית את ההתרשמויות הוויזואליות של אור וצל, רחש ושקט, סלעים ומים.

באפיזודה האחרונה מנדלסון עושה שימוש תכוף בתרועות חצוצרות ובהלמות הטימפני, ואלה מתארות אולי את פינגל, אותו צייד-לוחם גלי מיתולוגי, שהעניק למערה את שמה. אחרי רפריזה מרופרפת באים אקורדים מסומני פורטיסימו וספורצנדו, שמובלעים בהם גם שלושת צלילי ההתחלה. הפרידה מצוקי הבזלת האיתנים משורטטת על ידי חליל בודד המזדמר לאורך שלוש תיבות הסיום בליווי פיציקטי של כלי הקשת, כאילו אד ערפילי מסתיר את הטבע הפראי והקדום מעין הצופה.

חמשות האוצרות את 21 התיבות הראשונות של האוברטורה. פליקס כותב בה אל אחותו הבכירה פאני בביתם בברלין: "רק שתביני איזה רושם עשו עלי האיים ההברידיים! ראי מה התנגן לי פתאום בראש כשהייתי שם".

אף כי היצירה קרויה "פתיחה", אין היא פותחת דבר. היא דוגמה מוקדמת ל"פואמה סימפונית", שם שטבע ליסט באמצע המאה ה-19 ליצירה המתארת בצלילים מציאות חוץ-מוסיקלית. ליצירת מנדלסון כמה שמות: עם תחילת כתיבתה, ב-1829, הוא קרא לה "אוברטורת האי הבודד", אחרי שנתיים של שכתובים המיר את שמה ל"אוברטורת האיים ההברידיים", בקונצרט הבכורה בלונדון ב-1832 כונתה "איי פינגל", וכשראתה אור ב-1834, הכתיבה המו"ל "מערת פינגל", והיוון בכך את יוקרת המערה המתוירת, שרבים היילוה לפני מנדלסון ואחריו: סר וולטר סקוט וז'ול ורן, וורדסוורת' וטניסון, הצייר ט'רנר והמלכה ויקטוריה.

אלגרו מודרטו / אנימטו אין טמפו

פלא מעורר השתאות" הוא הכינוי שדבק בפליקס מנדלסון הילד והנער. הכל ראו בו מופת של הבשלה מוקדמת. הפתיחה ל"חלום ליל קיץ" יצאה תחת ידו בגיל 17. הוא הצטיין גם כווירטואוז מקלדת, כמנצח, כבלשן, כצייר, כשחיין וכרקדן. מן המוזיקה שלו התפעלו לא רק גרמנים כגון גתה הגדול, אלא גם בריטים, ובראשם המלכה ויקטוריה. שניהם השוו אותו לילד פלא אחר, שקדם לו בכחצי מאה – מוצרט.

מנדלסון אהב את הבריטים ופקד את ממלכתם עשר פעמים. את האורטוריה "אליהו" העלה שם בהזמנת פסטיבל ברמינגהם בביקורו העשירי, והיא התקבלה כאילו שב אליהם הנדל, הגרמני "שלהם". את היצירה שלפנינו הצמיח הביקור הראשון. מנדלסון בן העשרים, בחור אתלטי, חובב דעת ואמיד, נסע עם חבר "לראות עולם". אחרי ששהו בלונדון, נסעו לסקוטלנד. שם, על האי הזעיר סְטֶפֶה שבארכיפלג הֶבְרִיֵדִי הבלתי מיושב, התפעמו ממערת פִּינְגֵל. המערה עשויה עמודי בזלת תמירים הדומים זה לזה, ובשפה הגלית היא קרויה "המערה השרה" כי בזכות אקוסטיקה ייחודית גלי הים מנגנים על סלעיה מנגינות מהפנטות.

למרות מחלת הים הקשה שלקו בה פליקס וחברו קרל בעת השייט, מצא המלחין הצעיר כוחות, בשבובו אל מקום יישוב, להתחיל במלאכת ההלחנה. בעזבונו משפחת מנדלסון נמצאה גלויה מ-7 באוגוסט 1829 שנשלחה מאי שכן לסטפה, ובה שתי

מולטו אלגרו קון פואוקו / אנדנטה / פרסו – מולטו אלגרו אָ ויואצ'ה

ריתכן שהמונח "השתאות" רפה מדי בתיאור התגובה שעוררה גאונותו של מנדלסון בשומעיו. אולי עדיף "תדהמה". גתה, מדען, פילוסוף, ובראש וראשונה איש מילים מובהק, נאלם דום כשמע את פליקס בן ה-12 מנגן ומאלתר בפסנתר. אחרי שהתאושש מתדהמתו, השמיע באוזני מורו של הצעיר סופרלטיבים של התלהבות שבהן לא זיכה אפילו את מוצרט*. עדות מובהקת להבשלה המוקדמת של מנדלסון הן היצירות המשובחות שהלחין בילדותו: קונצ'רטו לפסנתר ולכלי קשת** שהלחין בגיל 13 ושני קונצ'רטי לשני פסנתרים ולתזמורת שהלחין בגיל 14.

הקונצ'רטו שננגן הערב יצא תחת ידו ב-1831, והוא בן 22. בתקופה הזאת ערך מנדלסון בשקיקה ובהתמסרות מסעות מוסיקליים ופיזיים. במאמר הקודם הותרנו בסקוטלנד, מתפעם מן האיים סטפה ומאל (Staffa, Mull), שם נבטה לא רק אוברטורת הֶבְרִידִים, אלא גם הסימפוניה הסקוטית. קדמו לנסיעה לסקוטלנד ולוויילס ביקור בלונדון, שם ניצח (לראשונה בחייו) על הסימפוניה הראשונה שלו, וכן בווינה, בארבע מערי איטליה (ביקור שהצמיח את הסימפוניה האיטלקית) ובשווייץ.

מסע שאין ערוך לו, הפעם בזמן, לא במרחב, ערך באביב 1829, כאשר במרחק 10 דקות בכרכרה מביתו הברלינאי, באקדמיה המהוללת למוזיקה מקהלתית של ברלין, העלה ספקטקל רב עוצמה של מלחין שְכּוּחַ,

י. ס. באך שמו, שאחרי השמעתה ב-1727 בלייפציג שקעה לתהום הנשייה. כדי להעלות את אורטוריית "מתאוס פסיון" של באך, שאת הפרטיטורה שלה מצא בין ניירות סבתו, היה על מנדלסון ליזום מסעות שכנוע בקרב מנהלי האקדמיה, לשבץ מְבַצְעִים ולערוך חזרות. התשואה הייתה גבוהה: את השואו הבלתי נשכח בניצוח בן ה-20 נהרו לשמוע המונים, ובהם מרוממים מעם, כגון היינה, הֶגֶל, פגניני וכן מלך פרוסיה עם פמליית שועים ורוזנות. השאר היסטוריה.

כך אפוא נראו השנים 1829-1831 אצל מנדלסון. את מלאכת הלחנת הקונצ'רטו לפסנתר החל בסתיו 1830 ברומא והשלימה שנה לאחר מכן בגרמניה. באוקטובר 1831 ניצח עליה במינכן מעם

הפסנתר בנוכחותו של מלך בוואריה, לצד הסימפוניה הראשונה שלו*** והפתיחה "לחלום ליל קיץ".

היצירה עשויה שלושה פרקים. **בפרק הראשון**, "מולטו אלגרו קון פואוקו" (שמח ביותר ובלהט'אש), הסולן מצטרף לנגינת טוטי בלא שהות ארוכה. אחרי להב התחלה הסולן מציג נושא שני, לירי, הנמסר אחר כך לכלי הנשיפה - צמדי חלילים, אבובים, קלרינטים, בסונים, קרנות וחצוצרות. החצוצרות, אגב, בטרם מתקרב הפרק לסיומו, משמיעות תרועות עזות, ואז קדנצה לירית קצרה ממזגת את הפרק הראשון **בפרק השני**, אנדנטה נינוח ויפהפה, שבו הפסנתר שר ממש, ולא בְּכֶדֶי: זמרתו מצוינת בפירוש בהנחיות המלחין: cantando כתוב פה ושם מעל לחמשתו.

תרועת חצוצרה בלה מינור מזניקה את **הפרק השלישי** לדרכו. הפסנתר מתחיל שיחה ערה עם התזמורת, ואז מגיח הרונדו המסיים, שמח וחי, כשמו. לקראת הסיום ניתן לזהות לפחות שתי מובאות מפרק א'.

אין קדנצות בקונצ'רטו הזה, כי אין בהן צורך: הסולן נדרש להפגין וירטואוזיות עילאית (לצד שירתיות מתבקשת) לכל אורך היצירה.

*את מוצרט בן ה-7 פגש גתה כשהיה הוא עצמו בן 14, ואילו את מנדלסון בן ה-12 שמע כשהיה כבר זקן בן 72.

**נוהגים לסמנו כמס' 0. הוא קדם ב-9 שנים לקונצ'רטו מס' 1 שאנו משמיעים היום.

***זו שניצח עליה שנתיים לפני כן בלונדון.

במעונו הפריסאי אירח חברים והכין להם מטעמים, שכמה מהם מפארים תפריטי מסעדות יוקרה עד היום, כגון טוֹרְנָדוֹ רוֹסִינִי, מנה שבבסיסה סטייק, כבד אווז ויין.

הפארסה **סולם המשי** היא ראשונה ההצלחות שלו. היא הוצגה בוונציה ב-1812, והיא מבוססת על מחזה קומי צרפתי בעל אותו שם. סולם המשי המדובר הוא אבזר שבאמצעותו מצליחה ג'וליה להעלות בלילות אל חדרה (ואל יצועה) את הגבר הנאה דוֹרְנָל, הנשוי לה בסתר, בלי ידיעת האפוסטרופוס שלה דוֹרְמוֹנט, החפץ להשיא לקצין בְּלַנְסֶק. ג'וליה, בחפשה מוצא, מעודדת רומן בין בלנסק לבין לוצ'יֵלָה, בת דודתה, ואי־הבנות, הסתבכויות ונפילות מארונות ממלאות את העלילה ומצדיקות אריות. לבסוף, סולם המשי מתגלה איכשהו, התסבוכות מגיעות לרתִיחה ואז נרגעות אלי הסוף טוב.

הצגת העלילה חשובה כאן רק כי היא משתקפת באוברטורה. ה"מטה" וה"מעלה" שסולם המשי מגשר ביניהם פיזית ותודעתית, מוצא הדים במטה־מעלה של ההלחנה, בין הצלילים העמוקים של הקונטרבסים והבסון, דרך טקסטורות הצ'לי, הוויולות והקרנות ועד להזדמרויות הגבוהות של הכינורות, האבובים והחליל (או הפיקולו בקטע אחד). כלי הקשת וכלי הנשיפה וירטואוזיים לרוב בדיאלוגים ביניהם ולפעמים הם מתמכרים להלוך־רוח לירי, אך הומור טוב־מזג מוחש בכל.

*סטנדל כתב על רוסיני ביוגרפיה.

ולאורך עשרים שנה הלחין ארבעים אופרות, רובן פופולריות לדורות. תיאוריות רבות מנסות לתרץ את עמלנותו במחצית חייו הראשונה ואת אילמותו במחצית השנייה: יש הגורסים שהעושר הפכו עצל; יש האומרים שסֶבֶל מהפרעה דוקוטבית או מזיבה; יש הרואים כעילת השתתקותו את מהפכת יולי 1830 בצרפת, שרוששה את האופרה הצרפתית, שבעבורה כתב אז אופרות. אחרים תולים את הקולר בעליית הפופולאריות של מאיירבר ושל רודי, כאילו אלו דחקו את רגליו. לפי אותו סטנדל, רוסיני יצר אופרות בהינף קולמוס והשלים אופרה בשבועיים־שלושה, ובכך "הצית" אופרה באופרה, כסיגריה בסיגריה, שרף את יצירתיותו ומיצה את כוחו.

בין סתיו 1829 לבין מותו בחורף 1868, העביר רוסיני את זמנו בליטוש **סטאבט מאטר** מוצלח, הלחין קנטטה ועוד כמה יצירות לפסנתר סולו ולקול ולליווי. אך במרכז פרק ב' של חייו הייתה התמסרותו לבישול.

תריסר שבועות אחרי מותו של וולפגנג אמדאוס מוצרט בווינה, נולד בפֶּזְרו שבאיטליה התינוק ג'ואקיניו אנטוניו רוסיני. כעבור שנים מספר היה רוסיני לגדול מלחיני האופרות האיטלקיות של השליש הראשון של המאה ה-19, מולידן של **סולם המשי**, **טְנֶקְרֶדִי**, **האיטלקיה באלזיר**, **הספר מסביליה**, **אותלו**, **לכלוכית** ועוד. כשהרהרו מעריצי רוסיני בסמיכות הזמן בין מות המלחין האוסטרי ללידת המלחין האיטלקי, מתוך שימת לב להצלחת שניהם בשדה חיבור האופרות ולהערצה שרחש רוסיני למוצרט, בחרו להאמין שנשמת וולפגנג נתגלגלה לגופו של ג'ואקיניו, והחלו לכנות את רוסיני "מוצרט האיטלקי".

בשלושת העשורים הראשונים של המאה ה-19 חלש רוסיני על זירת האופרה האיטלקית, למן הקוטב הרציני ועד לקומי. הוא שיחק כולוֹיִין באלמנטים המתנגשים של מעשה היצירה: קלילות העלילה מול העמקת עיצוב הדמויות ולכידות מוסיקלית מול מילוי גחמות הפרימדונות. שמו נודע בעולם כולו: בשנת 1824 כתב עליו הסופר הצרפתי סֶטְנְדָל*, "בתריסר השנים האחרונות אין שם העולה בשיחות סלון ממוסקבה ועד נאפולי ומפריס ועד כלכותה מן השם רוסיני. תהילתו חובקת־גלובוס, והוא בן 32 בלבד". אחרי סופרלטיב זה המשיך רוסיני להלחין עוד חמש שנים, ואז באוגוסט 1829, בהיותו בן 38, בתום הלחנת **וילהלם טל**, הניח את קולמוסו ולא הלחין עוד ולו אופרה אחת.

גם כך הספקו גדול: את האופרה הראשונה, **דֶמְטְרִיוס ופולִיביוס**, השלים בשנת 1809,

היה זמן שהמלחין האיטלקי לוצ'אנו בריו היה עשוי להסכים עם שורה בשיר א' של המחזור הזה, ולומר שהוא "אוהב את העשב שעליו דורכת" קתי ברבריאן, תלמידתו בקונסרבטוריון מילאנו, שהרי בעבור קולה "ובהוקרה לכישרונה האמנותי הנדיר" הלחין את המחזור ב-1964. כתיסר שנים לפני כן אף נשא אותה לאשה. מעניין לציין, שבעת הביצוע הראשון של המחזור קרבו נישואי הזוג לקצם, ואזכורים לכך נשמעים בשירים. בשיר מס' 7, למשל, נאמר: "האהבה תשגע גם חכמים", ובשיר מס' 9: "שִׁמְחָה האישה שיש לה איש, ושִׁמְחָה פי כמה זו שאין לה!"

המחזור נוצר ב-1964 בהזמנת מילס קולג' בקליפורניה והושמע שם לראשונה בביצוע אנסמבל פלי בניצוח בריו עם ברבריאן כסולנית. למעשה זוהי אסופת עיבודים שעשה בריו בשנים שונות ל-11 שירים עממיים: שניים מארצות הברית, מולדתה של קתי, אחד מארמניה, מולדת הוריה, וארבעה ממחוזות איטליה, מכורתו של בריו. עוד יש במחזור שירים מצרפת ומאזרבייג'ן. העיבודים תוזמרו לקול, לחליל, לקלרינט, לוויולה, לצ'לו, לכלי הקשה רבים ולנבל.

יש להקדים ולומר: כל מילות המחזור עממיות, אך לא כל המנגינות. שתים הלחין בריו ושתיים חוברו בידי מלחין אחר. ג'ון ג'ייקוב ניילס, זמר פולק מקנטקי, הוא שחיבר את שני השירים הראשונים. בזמנו סיפר ניילס בראיון: "לשיר **שחור שיעור של אהובי** יש לחן מסורתי, אבל אבא שלי נהג לומר שהוא זוועתי, אז כתבתי מנגינה חדשה עם סיום מודאלי יפה!" בעיבודו של בריו ויולה חורקנית פותחת את הסוויטה,

בהיענות להנחייתו מעל לחמשה: לנגן "כ-fiddler עגמומי בנשף כפרי". אָת השיר השני, **תועה אני ותוהה**, פיתח ניילס – כעדותו - משלוש שורות ששמע מפי בְּתוֹ הבלונדית, פרועת השיער והחמודה" של מטיף אוונגליסטי. באקורדים שהעניק בריו לוויולה, לצ'לו ולנבל, ניסה לחקות את הליווי החזרתי של ה-hurdy-gurdy**. פוסט-לוד ממושך, דמוי שירת ציפורים, הושם בפי החליל והקלרינט, כנראה כעיטור לציפור המוזכרת בבית האחרון.

מארמניה, שממנה היגרו הוריה של קטי, לקוח השיר השלישי, **הסהר עלה**. בבית הראשון נגינת נבל חרישית מלווה את עלות הירח, בבית החוזר נגינת הנבל הופכת נמרצת ומבטאת את השמחה על זוהרו, ובחצי השני של השיר הפיקולו, הקלרינט וכלי הקשת מצטרפים, לחוגג את ניצחון זהור הסהר על אפלת הלילה. השיר הצרפתי **הוא זמיר, ציפור היער** מלווה בראשיתו בקלרינט סולו, ובהמשך בנבל ובצ'לצ'לי-אצבע הקרויים קְרוֹטְלֶס. אקורד מושהה, הנוצר מהקשה על קפיץ של מכונית, חוצץ-מגשר בין השיר השובר לבין השיר **תפילת אשת הדייג** הכמעט טראגי.

בהגיענו לאמצע המחזור, רשות הדיבור למלחין. בתכנייה לקונצרט כתב בריו: "את 11 שירי המחזור בחרתי מתקליטים ישנים, מחוברות של שירי עם ומפי זמרי עם. השתדלתי לתת לשירים פרשנות ריתמית והרמונית חדשה. ניתן לומר, שהלחנתי אותם מחדש. הליווי חשוב, כי הוא מדגיש את מה שהשיר מביע, ומנהיר את שורשיו התרבותיים."

הצהרה זו תקפה במיוחד בהאזנה לשירים מס' 6 ו-7. **בהאישה המושלמת**, נפער פער אירוני בין המסר המילולי לבין מה שהליווי מרמז, ובריקוד יש השלמה בין הסערה שבשיר להסתחררות הליווי. שני השירים הם יצירותיו של בריו. עוד ב-1947 הלחין אותם לקול ולפסנתר למילות שני משוררים עלומי-שם, האחד מגנואה והאחר מסיציליה. כשבנה את המחזור ב-1964 שילב אותם בתוכו.

שיר של עצב בא מסרדנייה. התוגה נמסרת במילים ובמנגינה, אך את איהשקט יוצר הליווי בטמבורין, טמ־טם, שריקות פיקולו מפוזרות ופולחות ובול עץ יוצק־זרות. שני השירים האוקסיטניים כלולים גם ב"שירים מחבל אוֹבְּרֶן" של ז'וזף קְנֶטְלוֹב. **במסכן האיש שיש לו אישה** עיקר הדיאלוג הוא בין הזמרת לבין החליל, ובשיר **הטוה** נגינת הצ'לו מהדהדת אחר המונוטוניות ה-fiddler-ית שבפתחת הסוויטה, ומדמה טוויית שתי, הפוגשת את טוויית העָרֵב הסינקופית של כלי הקשת.

השיר האחרון, "**שיר אהבה אֶזְרִי**", הוא סיפור: ברבריאן שמעה אותו בתקליט 78 ישן, שיננה בעל פה את מה שחשבה שהיא שומעת, ובריו עיבד. יודעי אֶזְרִית יזהו אולי מילה פה, מילה שם, ויודעי רוסית יקלטו אולי בבית הרוסי, המסיים, ש"האהבה היא כאש כיריים".

*כלי מיתר עממי, הנפרט ע"י הקשת קלידים ביד שמאל, כשסיבוב "מנואלה" ביד ימין מניעה גלגל המרטיט את המיתרים.

לוצ'ינו בריו (1925-2003)
מחזור שירי עם לסופרן ולתזמורת
עברית: בני הנדל

1. שחור שערך של אהובי (אמריקני)

שחור שערך של אהובי,
אדמות שפתיו של מחמד לבבי,
חיוך מה מתוק לו, כפות מה רכות.
אהב את העשב עליו יעמד.

אני שלן, ואת זאת הוא יודע,
אהב את העשב עליו הוא פוסע,
ואם יום אחד לא יהיה אהובי,
לא ארצה עוד לחיות, זה יהיה סופי.

2. תועה אני ותוהה (אמריקני)

תועה אני ותוהה בעולם הרחב,
תמה על ישוע שוותר על חייו,
חטאי העולם עמס על כתפיו.
תועה אני ותוהה בעולם הרחב,

מרים בארזה את ישוע ילדה,
זקנים ורועים ויוגבים לצדה.
מכוכב אלהי אז ירדה קרן אור,
והגשימה חלום של דור אחר דור.

אם עלתה לפני ישו משיחנו משאלה,
אם בקש לו כוכב או צפור או חיה,
או מזמור של שרפים בשירת מקהלה,
התגשמה משאלתו, שכן מלך היה.

Luciano Berio (1925-2003)

FOLK SONGS
FOR SOPRANO AND ORCHESTRA

1. Black is the Colour (American)

Black is the colour of my true love's hair,
His lips are something rosy fair,
The sweetest smile and the kindest hands.
I love the grass whereon he stands.

I love my love and well he knows,
I love the grass whereon he goes,
If he no more on earth will be,
'Twill surely be the end of me.

2. I wonder as I wander (American)

I wonder as I wander out under the sky,
How Jesus our Saviour did come for to die,
For poor or'n'ry people like you and like I.
I wonder as I wander out under the sky.

When Mary birthed Jesus 'twas in a cow stall,
With wise men and shepherds and farmers and all.
On high from God's Heaven a star's light did fall,
And the promise of the ages it then did recall.

If Jesus had wanted of any wee thing,
A star in the sky or a bird on the wing;
Or all of God's angels in Heav'n for to sing,
He surely have had it, 'cause he was the King!

3. הסהר עלה (ארמני)
הסהר עלה מעל לגבעה,
מעל לפסגת הגבעה,
פניו הסמוקות, הוֹרְדֵרוֹת,
מארות בתים ושדות.

הבית החוזר:
סהר טוב, אוֹרְךָ מֶה טוֹב,
יפות פניך העגלות.

לא מכבר החשך מלך
שחורו סביב כל הארץ נכרך,
בא אור הסהר ואותו העלים,
סלקו בין עבים אפלים.

4. הוי זמיר, ציפור היער (צרפתי)
"הוי זמיר, צפור היער,
הוי זמיר טבעי, פראי,
את שפתך למד אותי,
נא למדני מה לומר,
נא אמר מה הדבר
אשר יצית בה אהבה!"

"להצית בה אהבה
אלמד אותך עכשו:
אתה תשיר לה סרנדות
שתי שעות אחר הצות.
תזמר לה: 'יפתי,
ארצה לגרם לך ענג רבו!"

"אני שמעתי, יפתי,
כי יש לך שני תפוחים,
תפוחים יפים, תפוחים,
אשר בגנתך צומחים!
נא הרשי לי, יפתי,
כי אגע בם בידיו!"

3. Loosin yelav (Armenian)
Loosin yelav en sareetz,
Saree partzær gadareetz,
Shegleeg megleeg yeresov,
Pærvetz kedneen loosni dzov.

Refrain:
Djan ain loosin, Djan ko loosin,
Djan ko gælør sheg yereesen.

Xavarn arten tchækatzav,
Oo el kedneen tchaegatzov,
Loosni loosov halatzvadz,
Moot amberi metch mænadz.

4. Rossignolet du bois (Français)
"Rossignolet du bois,
Rossignolet sauvage,
Apprends-moi ton langage,
Apprends-moi-z à parler
Apprends-moi la manière
Comment il faut aimer!"

"Comment il faut aimer,
Je m'en vais vous le dire,
Faut chanter des aubades
Deux heures après minuit.
Faut lui chanter: 'la belle,
C'est pour vous réjouir!"

"On m'avait dit, la belle,
Que vous avez des pommes,
Des pommes de reinette,
Qui sont dans vot' jardin!
Permettez-moi la belle
Que j'y mette la main!"

”לא ארשה לך - הו לא -
שתגע בתפוחים!
בירח לך וגע,
גע בשמש, מצדי,
אחר כך בתפוחים
הצומחים בגנתי!”

5. תפילת אשת הדייג (איטלקי בניב סיציליאני)

ישלח נא האל מזג טוב ונעים,
שכן בלב ים מצוי אהובי,
בין תרן זהב לבדים כסופים.
המדונה הלואי תשמע תפילתי,
תעשה שישונו לחוף שלמים.
הלואי ויגיע מכתב בשבילי,
שיספר בשתים שלוש מלים,
כי שלום לו על פני הגלים.

6. האשה המושלמת (איטלקי בניב של גנואה)

גבר הרוצה לבחור לו כלה,
ארבעה ענינים יברר תחלה:
ראשית ישאל מי המשפחה,
שנית יבדק את טיב חנוכה,
שלישית יסקר את מראה דמותה,
רביעית יתענין מה גבה הנדונה.
אם ימצא כי כל זה תקין,
יקחנה מיד בלי להמתין!

7. ריקוד (איטלקי בניב סיציליאני)

האהבה תשגע גם חכמים קרימזג,
ככל שגדלה היא, פוחת ההגיון.
הצולל אל מעמקייה יפל אל שגעון.
האהבה בלי הסוס תטיל רב נזק,
חצה הן יצית בלב חום אכזר,
שגם במי קרח לא יקרר.

”Non, je ne permettrai pas,
Que vous touchiez mes pommes!
Prenez d'abord la lune
Et le soleil en main,
Puis vous aurez les pommes
Qui sont dans mon jardin!”

5. A la femminisca (Italiano ,Sicilianu)

E Signuruzzu miù faciti bon tempu,
Ha iu l'amanti miu 'mmezzu lu mari,
L'arvuli d'oru e li 'ntinni d'argentu,
La Marunnuzza mi l'av'aiutari,
Chi pozzanu arrivòri 'nsarvamentu.
E comu arriva 'na littra m'ha fari,
Ci ha mittiri du duci paroli,
Comu ti l'ha passatu mari, mari”.

6. La donna ideale (Italiano ,Genovese)

L'omo chi mojer vor piar,
De quattro cosse de'e spiar:
La primiera è com'el è naa,
L'altra è se l'è ben accostumaa,
L'altra è como el è forma,
La quarta è de quanto el è dotaa.
Se queste cosse ghe comprendi
A lo nome di Dio la prendi!

7. Ballo (Italiano, Sicilianu)

Amor fa disviare li più saggi,
E chi più l'ama meno ha in sé misura,
Più folle è quello che più s'innamura.
Amor non cura di fare suoi dannaggi,
Co li suoi raggi mette tal calura,
Che non può raffreddare per freddura.

8. שיר של עצב (איטלקי בניב סרדיני)

צפּוּרִי הָעֲצוּבָה,
מָה דוֹמָה אֶת לִי.
צפּוּרִי הָעֲצוּבָה,
יַעֲצֵי לִי, אִם תּוֹכְלִי.
אֲנִי בּוֹכָה בְּשֵׁל אֶהוּבָה.

צפּוּרִי הָעֲצוּבָה,
בְּרַדְתִּי אֶל קִבְרִי.
צפּוּרִי הָעֲצוּבָה,
שִׁיר זֶה לִי זְמִרִי,
בְּרַדְתִּי אֶל קִבְרִי.

9. מסכן האיש שיש לו אישה (צרפתי מאוּבְּרֶן, בניב אוֹקְסִיטָנִי)

מִסְכֵּן הָאִישׁ שֵׁישׁ לוֹ אִשָּׁה,
מִסְכֵּן הָאִישׁ שֵׁאִין לוֹ!
מִי שֵׁאִין לוֹ רוּצָה שְׁתִּהְיֶה,
מִי שֵׁישׁ לוֹ אֵינְנוּ רוּצָה!

שְׂמִחָה הָאִשָּׁה
שֵׁישׁ לָהּ אִישׁ כָּל־בְּבָה!
שְׂמִחָה פִּי כְּמָה
זוֹ שֵׁאִין לָהּ!

10. הטווה (צרפתי מאוּבְּרֶן, בניב אוֹקְסִיטָנִי)

כְּשֶׁהֵייתִי קִטְנָה,
שְׂמֵרְתִי עַל הַכְּבָשִׁים.
הָיָה לִי כִישׁוֹר בִּידִי,
וְקִרְאתִי לְרוּעֵה נְחֻמָּד.
כְּדִי לְשֹׁמֵר עַל עֵדְרִי,
הוּא דָרַשׁ נְשִׁיקָה עַל הַשִּׁפְתִּים.
מָה, אֲנִי לֹא קִמְצָנִית!
בְּמִקּוֹם אַחַת נְתַתִּי לוֹ שְׂתִימִים!

11. שיר אהבה אזרבייג'ני
[התעתיק אינו מאפשר תרגום]

8. Motettu de tristura (Italiano, Sardu)

Tristu passirillanti,
Comenti massimbillas.
Tristu passirillanti,
E puita mi consillas,
A prongi po s'amanti.

Tristu passirillanti,
Cand' happess interrada,
Tristu passirillanti,
Faimi custa cantada,
Cand' happess interrada.

9. Malurous qu'o uno fenno (Auvergne, L'occitan)

Malurous qu'o uno fenno,
Malurous qué n'o cat!
Qué n'o cat n'en bou uno,
Qué n'o uno n'en bou pas!

Urouzo lo fenno
Qu'o l'omé qué li cau!
Urouz' inquèro maito
O quèlo qué n'o cat!

10. Lo fiolairé (Auvergne, L'occitan)

Ton qu'èrè pitchounèlo,
Gordavè loui moutous.
Obio 'no counoulhèto,
È n'ai près u postrou.
Per fa l'obiroudèto,
Mè domound' un poutou.
È ièu soui pas ingrato!
Èn lièt d'un n'in fau dous!

11. Azerbaijan love song
[Transcription defies translation.]

לארגו מאסטוזו – ויואצ'ה / אנדנטה / מינואטיטרו / פינאלה: קפריצ'ו. מודרטו

בר קרה שכותב תכניות זה נתבקש, כי בכותבו על היידן ימעט ככל האפשר באזכור שתי תוויות "שחוקות": **שטורם־אונד־דרנג** ("סער ופרץ"), ו**אסטרהאזי**. לַחֲצֵי הראשון של הבקשה קל להיעתר. ראשית, גם אם היידן הושפע מאותה תנועה אסתטית גרמנית, שדגלה באנטירציונליזם ובמתן ביטוי כן לסובייקט, היידן מעולם לא הזכיר את שמה בהקשר ליצירתו. שנית, גם אם היו נגיעות "סער ופרץ" ביצירותיו, מסימפוניה זו הן נעדרות.

על אסטרהאזי, לעומת זה, קשה לפסוח. אציל זה, משופע בהון כקורח המקראי, התקין את מעוזו, ארמון אֶסְטֶרְהַאָזְה, כחממה מופתית לטיפוח המוזיקה. שם עבד היידן כקפלמייסטר למן 1761, התפתח ופרח, שינה כיוונים והניב מאות יצירות לאורך כשליש מאה. פעמיים ביום היה עליו לגשת אל הפריץ לשם קבלת הנחיות באשר לעבודתו, שכללה: גיוס נגנים והכשרתם, תיחזוק ספריית המוזיקה העשירה, הפקת שני קונצרטים בכל שבוע, העתקת תווים, וכמובן...להלחין, להלחין ולהלחין.

הוא חי במחסור חריף של זמן והיה מוֹדֵר מחיי ההדר של וינה. ובכל זאת חש מרוצה: "לא זו בלבד" כתב, "שזכיתי לאישור מתמיד מן הנסיך, אלא בתור מנהל התזמורת הייתי עצמאי לנסות נסיונות, לגלות מה מעצים את הכתיבה ומה עומד בדרכה, וניתן לי לשנות, לשפר, להוסיף או לגרוע ולהיות נועז. הבידוד מן העולם הפכני למקורי".

הנסייה המתמדת שהיידן מדבר עליה הסיטה את כתיבתו אט־אט מסגנון קודמיו, ענקי הבארוק, והיא שהניעה את החוקרים לקטלג אותו עם חסידי תנועת "הסער והפרץ". בין מאפייני תקופת הנסייה שימוש נרחב במינור, בכרומטיות ובקפיצות מנעד מוזרות, כגון ב"סימפונית האבל" מראשית שנות השבעים של המאה ה-18**.

הסימפוניה שלפנינו הושלמה ב-1777/9, אחרי תום עידן האקספרימנטים. סוברים כי למרות מה שאומר היידן על עצמאותו, הנסיך רמז לו בשלב כלשהו, כי רצוי כי ייפרד מן האופל בכתיבתו וכי יהרהר אולי יותר בהלחנת אופרות, ואם בסימפוניות חשקה נפשו, יאפה נא אולי את הסימפוניות שלו מתוקות ומבדרות יותר.

קלה וקליטה יצאה אפוא הסימפוניה הזאת. היא מזורית, רבות בה החזרות והווריאציות החינניות, רבים בה השינויים הדינמיים, הסינקופות והפאוזות הטעונות. כל אלה, בשילוב כישרון ההלחנה והתזמור של היידן, הפכו אותה לפופולרית ביותר. תוויה, אומרים, נמכרו בכל רחבי אירופה ועזרו לעשות את היידן לקוסמופוליטי כל כך, ובכך סללו את דרכו אל עבר תקופות פריס ולונדון על תנבותיהן. אגב כשרון הלחנה ותזמור, היידן התבטא על כך בצניעות. "מעולם לא הייתי כותב זריז", אמר, "תמיד הלחנתי בתשומת לב ובשקידה". ובכל זאת נאלץ להודות: "כמובן, היה לי כשרון..."

הסימפוניה מתוזמרת לחליל, לצמדי אבובים, בסונים וקרנות, לטימפני ולכלי קשת. **הפרק הראשון**, בצורת הסונטה,

נפתח בקטע מלכותי קצר ורב הדר. אולי הוא שהעניק לסימפוניה את הכינוי "האימפריאלית", אף כי אין יודעים האם ואיפה נוגנה היצירה בנוכחותו של הקיסר. רוב רובו של הפרק ריקודי וערני.

הפרק השני, אנדנטה, עשיר בחזרות ובווריאציות על נושאים קליטים. הראשון מזכיר מאוד את האריה שבה פֶּפְּגֵנְו של "חליל הקסם" פֶּמְהָ ל"נערונת" או ל"אישונת"***. כמובן, קשה לדעת אם מנגינת היידן נמנמה בתודעת מוצרט כשחיבר את האריה, או שמא החווה להיידן ידידו מחווה. יתכן גם ששניהם ציטטו שיר עממי שהיה מוכר אז.

גם ב**מינואט** המסתחרר - במשקל 3/4, כמובן - רבות החזרות. רבות בו גם הדגשות טימפני ופאוזות מתודיות. טריו בוקע מן המינואט, ב-3/4 גם הוא, ובו החליל מלמד את כלי הקשת ריקוד נאה.

ב**פינאלה**, קפריצ'ו, התזמורת אצה לה, פעם במלודיה ופעם בקונטרה־מלודיה, פעם בנימת פיאונו צופנת סוד ופעם בנימת פורטה אסרטיבית. את הריצה התזזיתית של כלי הקשת מִפְּסֻקוֹת פנפרות סטקטו של כלי הנשיפה ממתכת ומהלומות טימפני.

*עדיף לתרגם אולי "סער ודחף", כי בסערות נפש ובדחפים האנושיים מדובר.

**יש לומר, שלא כל סימפוניות התקופה היו "כבדות" או "אפלות". סימפונית הפרידה", למשל, מ-1772, ספוגה הומור.

***Ein Mädchen oder Weibchen.

La Scala di Seta

Lucas Richman conductor (USA)
Mark Bebbington piano (UK)
Keren Hadar soprano (Israel)

Felix Mendelssohn-Bartholdi (1809-1847)

"Hebrides" Overture (Fingal's Cave)
in B minor op. 26

Felix Mendelssohn-Bartholdi

Piano concerto no. 1 in G minor op. 25
I. Molto allegro con fuoco
II. Andante
III. Presto – Allegro vivace

Intermission

Gioachino Rossini (1792-1868)

La Scala di Seta overture

Luciano Berio (1925-2003)

Folk Songs for soprano
and chamber ensemble

Josef Haydn (1732-1809)

Symphony No. 53 ("L'Impériale") in D Major
I. Largo maestoso - Vivace
II. Andante
III. Menuetto & trio
IV. Finale: Capriccio. Moderato

35
2018
2019

Tel Aviv / Tel Aviv Museum of Art

Friday, January 18 2019 at 13:00

Saturday, January 19 2019 at 20:00

Sunday, January 20 2019 at 20:00

Ness Ziona / Pais Art Center

Monday, January 21 2019 at 20:00

Jerusalem / Jerusalem Theater, Henry Crown Hall

Tuesday, January 22 2019 at 20:00

The Israel Camerata Jerusalem

Music Director and Founder: **Avner Biron**

The musicians

*principal player **assistant principal

1st Violin

Matan Dagan*
Natasha Sher*
Carmela Leiman**
Denice Djerassi
Yuki Ishizaka
Michael Pavia
Roman Yusupov

2nd Violin

Hadas Fabrikant*
Eduard Reznik*
Arnold Kobiliansky
Michael Kontsevich
Keren Shoshani
Omri Tzach

Viola

Michael Plaskov*
Boris Rimmer
Andrei Shapelnikov
Eduard Shubaev
Dor Sperber

Cello
Marina Katz*
Zvi Orleansky*
Alexander Sinelnikov**
Esther Valladares

Bass

Dmitri Rozenzweig*
Shai Peker

Flute
Esti Rofé*

Oboe
Muki Zohar*
Ori Meiraz

Bassoon

Mauricio Paez*
Kristijonas Grigas

French Horn

Alon Reuven*
Ruth Varon

Percussion

Karen Phenpimon-Zehavi*

Guest musicians: Ruth Ron, Keren Mugdus, flute; Ido Azrad, Shira Eliassaf, clarinet; Raz Arad, Dan Varon, trumpet; Olga Moitlis, harp; Yana Krichevsky, percussion

Board of Directors and Members of Association

*Member of the board

Yair Green, Adv.*, Chairman
Jacob Aizner*
Prof. Ruth Arnon*
Avner Azulay
Talma Barabash-Knoller, CPA
Prof. Avi Ben Basat

Prof. Shlomo Biderman
Dr. Yoram Blachar*
Dr. Shmuel Cabilly*
Ruth Cheshin*
Ilan de Vries*
Prof. Menachem Fisch

Orly Froman*
Prof. Benny Geiger*
Efrat Weiman Gershony*
Prof. Moshe Hadani*
Prof. Uri Karshon
Raanan Kop, CPA*

Moshe Michles*
Prof. Dafna Schwartz*
Dov Shafir
Baruch Shalev
Dr. Lea Shamir-Shinan
Yehuda Zisapel
Gershon Zohar

Administration

CEO: Yoram Youngerman
Administrative Manager: Michael Kontsevich
Producer: Anat Richter

Marketing Manager: Sarah Taylor David
Sales Manager: Dagan Feder
Music content coordinator: Dr. Ron Merhavi

Stage Manager: Valery Aksyonov
Legal Advisor: Adv. Ami Folman
Accountant: Sarit Yitshaki

Office: 13 HaHagana St. (HaGiv'a HaTsarfait) Jerusalem | Tel: +972-2-5020503 Fax: +972-2-5020504

Internet: www.jcamerata.com | Email: info@jcamerata.com

The Orchestra is supported by: The Ministry of Culture and Sport | The Municipality of Jerusalem
and by the generous support of various donors.

35
2018
2019

La Scala di Seta